

פרוטוקול מס' 328

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', כט' באדר ב' תשל"ג - 2.4.73, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ר
א. אנקוריין
ס. ביבי
ב. הלוי
ס. פרוש
ש. פרידמן
י. קורן
י.ה. קלינגהופר

נוכחים:

ס. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה
א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
י. קרפ - משרד המשפטים

ר. מלחי פוזכירת הוועדה:

ח. ביתן רשמה:

חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 36),
תשל"ג - 1973 (סעיפים 9 - 21).

סדר היום:

- 1596 -

(נתקבל ביום 10.4.73)

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 36), תשל"ג - 1973

סעיף 9

היו"ר י. גולדשמידט:

בעקבות רעיון של פרופ' פלר הציעו חברי כנסת בוועדת המשנה להוסיף את ענין החרטה, אולם הצעה זו לא נתקבלה בוועדת המשנה. מליאת הוועדה זריכה להכריע בענין זה. כן זריכה הוועדה להכריע אם לקבל את הצעת חברי-הכנסת האוזנר וארזי למחוק את הפיפה בפעיף קטן (א) המתחילה במלים "אלא שבאישום על מניעת הודעה". דירוג העונשים כפי שוועדת המשנה קיבלה אותו הוא: חמש שנות מאסר ב(א); שבע שנות מאסר ב(ב) ו(ג); תשע שנות מאסר ב(ד); שלוש שנות מאסר ב(ה). חבר-הכנסת ארזי הציע שבפעיף קטן (ב) יהיה העונש חמש שנות מאסר במקום שבע שנות מאסר, אך הצעה זו לא נתקבלה.

אני מציע שנאשר בפעיפים קטנים (א) עד (ד) כמו שהם, אלא שנאפשר למי שירצה להסתייג לעשות כן.

ויכוח גדול היה בוועדת המשנה שביב פעיף קטן (ה) הדין בהטרדה. חבר-הכנסת ארזי הציע שייאמר כאן: פתוך כוונה להניעו לשנות, לחזור בו וכו', וגם הצעה זו לא נתקבלה. האם יש תמיכה בהצעת חבר-הכנסת ארזי? אני רואה שאין תמיכה, ואם כן, הצעה זו לא נתקבלה.

נעבור עתה לפעיף קטן (ו). בפעיף קטן זה התייחסנו רק לפעיפים קטנים (א) ו(ג), כי שם מדובר על פעולה הנעשית בדרך השיחה הרגילה הבאה לשם שכנוע. אם עורך דין מסביר ללקוחו את זכויותיו על פי החוק, אין בכך עבירה לפי הצעתנו. אולם לא יוכל אדם לטעון להגנה במסגרת פעיף זה כשהוא נוקט אמצעי מרמה, איום, כוח והפחדה. נקיטת אמצעים אלה אינה מאפשרת להעלות את טענת ההגנה. הוא הדין בפעיף 124 בו דיברנו על כוונה פלילית ואמרנו, שאם נעשה הדבר מתוך כוונה לשבש עשיית משפט, כלומר כשיש מניס-ריאה למנוע הליכים משפטיים פדירים, אדם לא יוכל לטעון להגנה. לעומת זאת כל זמן שהדבר נשם במסגרת של שיחה שאין בה סממנים לא של איומים, לא של כוח ולא של עבירה פלילית, תעמוד ההגנה לאדם.

ב. הלוי: אני מעריך את הכוונה לשמור על זכויות האזרח ולהגן על עורך דין המייעץ לאזרח בקשר לזכויותיו. שמירה על זכויות הקבועות בחוק היא בעצם מובנת מאליה, אך איני מבין איך זה נוגע למירמה, לאלימות ולכל מיני השפעות ספורשות.

א. ידין: ואמנם אין זה נוגע למעשים כאלה, ולכן כתוב מה שכתוב בפעיף.

ב. הלוי: כתוב בפעיף קטן (א) "הודעת שקר". האם מותר למסור הודעת שקר?

ס. שמגר: אני מפנה את תשומת לבך לפעיף קטן (ו).

ב. הלוי: לפי הניסוח של פעיף קטן (ו) הוא יכול לחול על חלק אחד מפעיף קטן (א) ולא לחול על חלק אחר. על הודעת שקר פעיף קטן (ו) אינו יכול לחול, ואת הענין הזה משאירים להגיון הישר של בית המשפט. מבחינה טכנית אפשר היה לבחור באחת משתי הדרכים: לרכז את כל הסממנים הפסולים שלגביהם אין הגנה ולומר שהסייג לא יחול עליהם, כלומר לקבוע אבחנה מבחינת התוכן, או לקבוע אבחנה לפי מספר פעיפי המשנה. אם קובעים אבחנה לפי מספר פעיפי המשנה עדיין אין משיגים את המטרה, כי איננו פטורים מבדיקת התוכן, גם של פעיפים קטנים (א) ו(ג).

אשר לפעיף קטן (ו) עצמו, יש בו עירוב של אלמנטים פסולים עם אלמנטים בלתי פסולים. מבחינה פטורקטורלית אני מציע לנסח את הפעיף באופן כללי, ואז כל מי שיקרא אותו יידע על אילו

ב. הלוי:

אלמנטים הוא חל, או להצמיד את (ו) לפעילים המוגבלים לאמצעים פשוטים, וזה אמור, למשל, לגבי (ב). (א) אינו לא מסוג זה ולא מסוג זה. יתר על כן אני מתחיל לשאול את עצמי מדוע זו עבירה פלילית אם אין בה מסמך פוסל כזה. האבחנה בין (א) ו(ב) היא בענין החוקיות או אי-החוקיות. אם אדם חייב על-פי חוק למסור הודעה, הרי אם מניעים אותו לא למסור אותה, זה מעשה פלילי. אולם אינו חייב למסור הודעה זו על-פי חוק, מותר להניעו לא למסור אותה כי אז פירוש הדבר רק להעמיד את האיש על זכותו. נדמה לי שכל הענין הזה פורץ לדלת פתוחה. לכן מתבקש לכתוב בפעיה קטן (א) שלא למסור הודעה שעל-פי דין הוא חייב למסור אותה, ואז פעיה קטן (ו) לא יהיה נחוץ. על-ידי כך אפשר גם להגיע לאבחנה בין הסמנים הפשוטים לבין הסמנים הלא-פשוטים. על-פי זה אדם המניע למסור הודעת שקר יעבור עבירה פלילית, ו(ו) לא יחול עליו. לפעשה לפי הנוסח המונח לפנינו עתה (ו) יחול באופן פורמלי גם על מי שמניע למסור הודעת שקר, אלא שלפי תוכן הענין מגיעים למסקנה שהוא לא יחול עליו. אפשר, למשל, שאדם יכחיש עובדות אף-על-פי שהוא יודע שהן נכונות, ויש גירסה שזה מותר. אדם הילווה למישהו 1,000 לירות, ופרשת התביעה בענין זה מוכחשת.

ס. שמגר: זה לא חל על פעיה זה.

א. ידין: זה לא נאמר כאן.

ס. שמגר: זה אמור אולי בוועדת חקירה או בחקירה של המכש או של המשטרה או של קצין חוקר, אבל לא בפרשת ההגנה והתביעה. אם אדם יניע אדם אחר להעיד עדות שקר, חל (ג). אם האיש יאמר שלא קיבל את הכסף אף-על-פי שקיבל אותו, זה שקר, ואיני חושב שמישהו חולק על כך שגם במשפט אזרחי זה שקר.

ב. הלוי: ודאי שזה מוטב. אני רק טוען שיש עירוב אלמנטים. אם נדרשים אנו כבר להיכנס לאבחנות גם בפעילים קטנים (א) ו(ג), מדוע לא לכתוב הוראה כללית?

י. קורן: אני מצטרף להערות של חבר-הכנסת הלוי. משהו אינו ברור מבחינת הניסוח. בחוק הפלילי צמודים אנו לעיקרון שאדם צריך לפעול בידיים נקיות, וכאן ניתנת אפשרות לצמצם עיקרון זה לפעילים קטנים (א) ו(ג), וצורך חבר-הכנסת הלוי באמרו שאנו משאירים כאן פתח. ענין הודעת השקר אינו כל כך ברור. פעיה קטן (ו) אינו שלם. ההגנה האסורה צריכה להיטן רק בתנאי שאין רבב, אך לפי הניסוח המוצע יכול להיות רבב לכאורה. נראה לי שאנו צריכים להיות זהירים מאד בניסוח. לכן אני מציע שיהיה ניסוח מוגדר ומושלם. בכל אופן בקריאה הראשונה התרשמתי שיש פגם ארכיטקטוני בפעיה זה.

היו"ר י. גולדשטיין: פעיה קטן (ז) לא הובא לכאן לדיון סתם והוא נתקבל כבר בוועדת המשנה. השאלה שנתעוררה היתה רק אם אותה הגנה הניתנת כאן אינה צריכה להשתלב עם מה שנאמר בפעיה 124, והכוונה לזכות השתיקה. כתוב בפעיה 124 (פעיה 8 לנוסח הלבן) "שיבוש עשיית משפט", ונשאלה השאלה אם עצה לא להעיד אינה כלולה בזה. לא הכרענו בשאלה זו בפעיה 124 ואמרנו שנחזור לדון בה בסדרת פעיה 124א.

ס. שמגר: עם כל הכבוד לחברי הוועדה הנכבדים אני עבור פעיה 124א ברור ביותר. יחסית להוראות אחרות בחוק הפלילי זהו פעיה שאפשר להבין את פשרו וכוונתו בצורה בהירה מאד. אנו אומרים: אסור להשפיע על אדם כדי שלא יעיד, כדי שיחזור בו מעדותו או כדי שיפסור הודעת שקר, וזה כלל הפקובל בבית המשפט והחל על יחסים בין אדם לרעהו. לא מזמן קבע בית המשפט, שאם גבר ^{124א} לאשתו: "אל תעירי" והוא חוזר על כך פעם-פעמיים, הוא עובר עבירה, וזאת למרות שלא היכה אותה ולא איים עליה, ובית המשפט הרשיע אותו אדם בעבירה זו. לא חידשנו כאן דבר. החידוש בפעיה 124א הוא רק בשבנה הפנדיל

ס. שמגר:

חקירה משטרתית לבין הליך משפטי, והענין מחולק קבוצות-קבוצות: קודם
נזכר השידול הבסיסי; אחר-כך השידול עם איומים ותרמית לגבי חקירה;
לאחר מכן מדובר בבית המשפט ונזכר השידול הרגיל, ולאחר מכן - השידול
עם איומים ותרמית. סעיף קטן (ה) הוא סעיף ספציאלי הודן בהטרדה. לגבי
מירטה, הטעיה, כוח, איומים, הפחדה אמרנו שאין שום טענות הגנה,
כלומר, לגבי (ב), (ד) ו-(ה) אין שום הגנות ספציפיות. לעומת זאת ישנו
השידול הרגיל, כאשר אומרים, למשל, לאדם: אל תלך להעיד, כי אתה מסבך
מישהו שלא בצדק. במקרים מסוג זה תהיה הגנה לנאשם. כלומר, בשיחה
הרגילה בין אדם לרעהו, שיחה שאין בה איומים ותרמית, תהיה הגנה לנאשם.
אולם אין זה חל על שקר.

בסנפף של סעיף קטן (א) כתוב "אלא
שבאישום על מניעת הודעה... תהיה הגנה לנאשם אם יוכיח שעשה זאת למען
גילוי האמת או מניעת שקר". נניח שאדם אומר לפישהו: אל תעיד שהיית
במקום, כי אני הייתי במקום באותו זמן וראיתי שלא היית שם. או נניח
שמדובר בחזרה מהודעה. אדם מסר עדות שקר, ואדם אחר אומר לו: כבעל
מצפון חייב אתה ללכת למשטרה ולהודיע ששפרת עדות שקר. למקרים כאלה
קיימת הגנה לנאשם, אולם היא אינה קיימת כשיש איום. לכן סעיפים קטנים
(ב), (ד) ו-(ה) יוצאים מכלל ההגנה.

סעיף קטן (ו) גותן גם הגנה נוספת באמרו:
"לא יחולו על מעשה הבא להעמיד אדם על זכותו לפי הדין להימנע מעדות...".
כתוב מפורשות על איזה מעשה לא יחולו סעיפים קטנים (א) ו-(ג). לא
מדובר כאן בכלל על שקר. להגנה לפי סעיף קטן (ו) יש אלמנטים שהנאשם
חייב להוכיח אותם. הוא צריך להוכיח שעשה את המעשה כדי להעמיד אדם
על זכותו לפי הדין להימנע מעדות. אם כן, איך אפשר להוכיח שזה שקר?
אם יוכח שזה שקר לא תעמוד ההגנה לפי (ו). האם יש דבר בו מותר לומר
לאדם על פיו שהוא ישקר? השקר אינו כלול כאן.

נראה לי שלפי גירסת חבר-הכנסת הלוי
לא צריך למחוק את הרישה של (ו), אלא יש לומר שסעיפים קטנים (א) ו-(ג),
באשר לאי-מסירת הודעה, לא יחולו על מעשה הבא להעמיד אדם על זכותו לפי
הדין להימנע מעדות. אולם זה מיותר.

א. ידין: את זה אפשר להצמיד לפיפה של (א).

ס. שמגר: אבל סעיף קטן (א) אומר "המניע אדם
או מנסה להגיעו, שבחקירה על פי דין
ישפור הודעת שקר... דינו - מאסר חמש שנים", ואין זה טוב שלרישה
הזאת יתלווה זנב של הגנות. דעתי היא שלא יכול להיות מצב בו הודעת
השקר האמורה ב(א) ו-(ג) תהיה סכוסה על-ידי ההגנה הניתנת ב(ו), כי
האלמנטים הנזכרים אינם חלקים על כך. אם מישהו ירצה לטעון דבר כזה
בבית המשפט, לא יהיה לא בסיס לכך.

ב. הלוי: אני מקבל את עיקר הבהרת היועץ המשפטי
למסלה, ו בכל זאת נראה לי שאין זה טוב
שהיה פתחון פה לומר כי אנו מחוקקים חוק שעל פניו ניתנת הגנה נגד
שקר. הרי זה ההיפך ממה שאנו רוצים. לפי השכל הישר (ו) אינו יכול
להתייחס לשקר הנזכר ב(א), אלא שהוא פגושך כך שהוא חל באופן פורמלי
על כל האלמנטים של (א), ויוצא שאנו נותנים פתחון פה לטענה שאנו
מחוקקים כאן חוק לפיו אדם המניע אדם אחר לפסור הודעת שקר בחקירה
על-פי דין, תהיה לו ההגנה של (ו). כמובן, אפשר לטעון כנגד זה שכתוב
"לפי דין", ודין שולל במהותו שקר. אבל למה כל הפרבול הזה?

ס. שמגר: אולי נכטל את הסיפה של (א) ו-(ג) וניצור
(ו) את כל ההגנות ביחד.

ב. הלוי: אפשר לקבוע שייג משותף לגבי אי-מסירת
הודעה. אבל אילו הגנות ישנן בנוגע לחזרה
מהודעה?

ס. שמגר: אין לאדם זכות לחזור בו מהודעה שפטר למשטרה.

היו"ר י. גולדשמידט: הפטרה שמציע היועץ המשפטי לממשלה היא לקצר את (א) ו(ג) ולנסח סעיף רחב יותר שיתייחס ל(א) ו(ג).

ב. הלוי: - אבל בלי האלמנט של שקר.

ס. שמגר: כן..

היו"ר י. גולדשמידט: אם כן, אנו מקבלים הצעת פטרה זו של היועץ המשפטי לממשלה, והיא תבוא לביטול בנוסח הסופי של החוק. לפי הצעה זו לא תינתן שום הגנה על שקר.

לפני רשימת הסתייגויות של חבר-הכנסת שמואל תמיר. בסעיף 9 הוא מציע שתינתן הגנה גם במקרה של אלימות ואינו מנסק את הצעתו. אם אין התנגדות, נאפשר לו להסתייג בעניין זה כנהוג בדרך-כלל. כן מציע הוא לתת הגנה גם לגבי סעיף קטן (ה), לגבי הסרדה. אני מבין שגם כאן אין התנגדות לאפשר לחבר-הכנסת שמואל תמיר להסתייג.

חבר-הכנסת ארידור העלה את השאלה אם לקבוע בסעיף 124א(א) את זכות השתיקה ולהזכיר גם את סעיף 124, וזאת כדי שזכות השתיקה לא תהיה כלולה בפלים "העושה דבר במטרה לשבש משפט" המופיעות בסעיף 124.

ידין: אשר לסעיף 124א(א) ו(ג), ייתכן שגם בלי סעיף קטן (ו) היו סעיפים קטנים אלה באים על תיקונם, אבל מבחינתם יש הצדקה ל(ו). אולם אין כל מקום לפייג זה מבחינת סעיף 124. גלא מדובר בסעיף 124 על כוונה לשבש עשיית משפט, ופי' שעושה דבר בהתאם לכללים המקובלים של הפרוצדורה הפלילית ופועל בהתאם לזכויות של עורכי דין ושל עדים - אינו יכול לשבש עשיית משפט. כלומר, אותו אלמנט (ו) נותן הגנה לגביו אינו כלול בסעיף 124 ומפני זה גם לא צריך למעט אותו בסעיף 124. מי שמעמיד את הנאשם על זכותו לשתוק לעולם אינו עושה דבר במטרה לשבש עשיית משפט, כי שתיקת הנאשם אינה משלשת כלל את המשפט, אלא מקיימת אותו, כי כן ארגנו את המשפט. מפני זה נראה לי שהאסור (ו) מוצדק כאשר מדובר בסעיף 124א, אך אינו מוצדק כשמדובר בסעיף 124.

היו"ר י. גולדשמידט: אם כן, אנו יכולים לעבור לסעיף הבא, סעיף 10.

סעיף 10

היו"ר י. גולדשמידט: בסעיף 129 הוחלט לכתוב "בנוגע למעשה האסור". אני רואה שכתוב כאן "בנוגע למעשה כאסור". אני מציע שטר שלי יכריע בעניין זה.

בסעיף קטן (ב) נשארה פתוחה השאלה אם לא לכלול כאן גם את ב"ת המשפט. דומני שחבר-הכנסת ארזי העלה שאלה זו.

ס. שמגר: אבדוק הצעה זו.

סעיפים 11-12

היו"ר י. גולדשמידט: סעיפים אלה אושרו ללא שינוי.

ס. שמגר: בסעיפים אלה יש ריכוז של הנסיבות המחפירות באיננו.

הוחלט: לאשר סעיפים 11-12.

סעיפים 13-14

היו"ר י. גולדשמידט:

נשאר נושא אחד לבדיקה והוא: מה העונש על תקיפת עובד ציבור. יש עובדי ציבור שתפקידיהם סוגרים בחוק, ויש אנשים שאינם בגדר עובדי ציבור לפי החוק, אך הם עובדי ציבור דה-פקטו וגם אלה חשופים לעתים לתקיפות. עובדי קופת-חולים, למשל, ודאי שאינם עובדי ציבור בסובן החוק, והתעוררה השאלה אם יש לכלול אותם כאן.

ס. שמגר:

בסעיף 251 הקיים יש מספר קטגוריות של תקיפות, וכותרת השוליים תיקרא עכשיו: "תקיפות שונות". סעיף קטן (א) מדבר על תקיפה מתוך כוונה לבצע פשע, וכאן לא נשתנה שום דבר. סעיף קטן (ב) הושמט בשעתו ואת סעיף קטן (ג) אנו מציעים להשמיט עכשיו. סעיף קטן (ד), שהוא הסעיף הקטן הראשון המעורר בעיה, אומר: "התוקף, מתנגד בכוח, או מכשיל איזה אדם העסוק במילוי חוקי של איזו פעולה משפטית או עיקול, מתוך כוונה למנוע את מילוי הפעולה המשפטית...". כלומר, (ד) מתייחס לאלה המבצעים את הליכי בית המשפט, וסעיף קטן (ה) מדבר על תקיפת אדם אחר בשל כל מעשה שעשה במלאו את חובתו המוטלת עליו על פי החוק, וכאן נכללת למעשה דק תקיפה של עובד ציבור בשל מעשה שהוא עושה אותו במסגרת תפקידו על-פי חוק. ניפק לדוגמה את הפקיד הרגיל של משרד המשפטים העונה על שאלה או אינו עונה על שאלה. תקיפתו לא יהיה לה כאן דין מיוחד.

שקלנו עניין זה במשרד המשפטים ולא התלהבנו מהוספת קטגוריות של אנשים בעלי מעמד מוגן מיוחד. בעניין זה היו פניות של שופטי כדורגל, של עובדים סוציאליים, של רופאים ושל מורים, ולמעשה מגיעים לאנומרציה מפורטת של אנשים שתקיפתם גוררת אחריה עונש גדול יותר. איננו שולל את האפשרות שבית המשפט יטיל עונש חמור יותר כאשר מדובר בתקיפת רופא קופת-חולים, למשל, אך לא נראה לי שיש ליצור בחוק קטגוריה של אנשים, שאם תוקפים אותם נדרשים לעונש חמור פי-שניים מאשר במקרה של תקיפת אדם רגיל. דבר זה אינו רצוי גם מבחינה חברתית. בית המשפט יתאים את העונש לכל מקרה ומקרה, אלא אם כן חל מה שאמור כאן, כלומר, אם האדם ביצע חובה לפי החוק. הגנה זו אינה ניתנת למען אותו אדם, אלא זו הגנה לביצוע החוק.

היו"ר י. גולדשמידט:

את השאלה הזאת אני העליתי בזמנה, ותשובת היועץ המשפטי לממשלה סיפקה אותי. אם גם חברי כנסת אחרים בוועדה מקבלים הסבר זה, אין מה להוסיף בנדון.

ג. הלני:

מדוע מחקה הוועדה את הקנס בסעיף 13?

ס. שמגר:

כי זה מיותר לפי חוק דרכי ענישה.

ג. הלני:

מה יהיה הקנס לפי חוק דרכי ענישה?

ס. שמגר:

כתוב בחוק דרכי ענישה: "נקבע בחוק במקום ולא נקבע קנס... בכל מקום אחר מאסר לירות". זה חשוב, כי דווקא בעבירות אלה כפי שנקבע או קנס על 5 אלפים של תקיפה הקנס באר ששמועות.

ג. הלני:

אם כן, במקום 750 לירות שהן הקנס הקבוע כיום בחוק יהיה קנס של 5 אלפים לירות.

הנחלט:

לאשר סעיפים 13-14 (המשך הדיון בסעיף 13 בעמ' 8-9)

סעיף 15

היו"ר י. גולדשמידט:

בפיסקה (1) סופיעות המלים "והוא - אם לא הוכיח שהיתה לו הצדקה לשאת את הנשק באות הנסיבות" בתוך סוגריים. ועדת המשנה לא הכריעה אם לכלול סיפה זו. אם שני אנשים רבים זה עם זה ואדם שלישי שבא להפריד ביניהם הסתכן אף בקטטה בהיותו נושא נשק, הרי לפי סעיף 251א הוא יהיה צפוי לכלל העונש הקבוע לעבירה. בוועדת המשנה התעוררה השאלה מה הדין במקרה שהתעוררה

היו"ר י. גולדשמידט:

בקטטה היא מקרית והאדם השלישי המתערב נושא אתו נשק כדין. אמנם לא מדובר בהזדקק על נושא תפקיד כמו שוטר או נוטר, אלא מדובר באדם אחר שהנשק נמצא בידו ללא קשר עם התקיפה, ונשאלת השאלה אם גם עליו תחול ההוראה בפיסקה (1). המחטירים הציעו למחוק את התוספת הסופיעה בתק הסוגריים ואמרו כי אדם שיש לו נשק, אפילו ברשות, חייב להיזהר ולא להתערב בשום דבר.

מ. שמגר: - בייחוד כשמדובר בעבירות מאד ספציפיות.

היו"ר י. גולדשמידט:

לדברי המחטירים אדם כזה צריך לדעת כי עצם העובדה שהוא נושא נשק עלולה לפתוח להשתמש בו. זה גם גותן לו מעמד מיוחד בעיני הניצים, ולכן עליו להיזהר. אמנם הוא נושא נשק בהיתר, אך אם אינו נזהר והוא מגיע לידי תקיפה, צריך שעונשו יהיה חמור יותר. לעומת זאת אומרים המקילים שיש צורך בסייג הכתוב בתוך הסוגריים, ועל מליאת הוועדה להכריע בענין זה.

מ. גיבבי: אני מציע להשאיר את הכתוב בתוך הסוגריים,

כי אם רוצים אנו להחמיר עם נושאי נשק, רצוי שנחמיר לגבי אלה שנושאים נשק שלא בתום לב. הרי ידוע שחייילים מהגדה, למשל, נושאים אתם נשק בנזאם הניתה לחופשה, ואם חייל כזה נקלע שלא מרצונו לקטטה אין להחמיר עימו רק בגלל שהוא חייב לשאת נשק.

ב. הלוי:

זה חידוש בחוק הפלילי הנוגע להחמרה לגבי עברין המבצע את העבירה כשהוא נושא נשק. לפי המוצע בתוך הסוגריים יוכל אותו עברין להוכיח שהיתה לו הצדקה לשאת נשק. נראה לי שבענין זה צריכים להיות עקביים. הנה בסעיף 12 להצעת החוק המוסיף את סעיף 154א"כ כתוב: "כשהעברין נושא נשק חם או קר, דינו - מאסר עשרים שנה", ולא באה אחרי זה אותה תוספת המופיעה בסוגריים בסעיף 15 המוסיף את סעיף 251א"כ. אם רוצים לכלול סייג זה בסעיף 251א"כ, צריכים להיות עקביים ולכלול אותו גם בסעיף 154א"כ(1).

ברור שכל העונשים הקבועים כאן הם מקסימליים. ברוב המקרים ההנחה היא שיש קשר בין נשיאת הנשק ובין ביצוע העבירה. אם מדובר באינזוס והעברין נושא נשק, ודאי שיש קשר בין הדברים ואין להרשות לעברין את הטענה המיוחדת שהיתה לו הצדקה כללית לשאת נשק. גם אם מוחקים את הכתוב בסוגריים יוכל הנאשם לסעון בבית המשפט שנשיאת הנשק בעת הקטטה היתה מקרית בהחלט ולנשק לא היתה כל משמעות בביצוע העבירה, ואם בית המשפט ישתכנע, הוא ימתיק את הדין. אם כן, אני נגד השארת הכתוב בסוגריים, ואם בכלל לכלול פיסקה זו, הרי צריכים לכלול אותה בעוד סעיפים בחוק הפלילי ולא רק בסעיף זה.

י. קורן:

נראה לי שצריך להשאיר לנאשם פתח להוכיח שהיתה לו הצדקה לשאת נשק, ואין להסתפק בשיקול בית המשפט. מדוע צריך להחמיר כאן?

י. ה. קלינגהופר:

האם נשיאת נשק, כתופעת לוואי לכל העבירות העיקריות המנויות כאן, צריכה להיות כלולה במנס-ריאה או שמא האחריות לגבי אלמנט זה היא אכסולוטית? אני מנסה לקשר את זה עם הכתוב בתוך הסוגריים.

מ. שמגר:

הצענו במספר מקומות להחמיר בעונש כאשר מתבצע העבירה בזמן שהעברין נושא אתו נשק. זה מצב עובדתי מסויים שאינו קשור עם ביצוע העבירה. האיש מואשם בעבירה אם הוכחו האלמנטים המופיעים בהגדרת העבירה בסעיף הקובע אותה. אני תוסך בדברי חנר-הכנסת הלוי שצריכה להיות כאן עקביות. כלומר, אם רואים אנו בנשיאת נשק אלמנט מחמיר מבחינת שבירת כוח ההתנגדות וסיכון הן לקרבן והן למבצע העבירה, הרי מה שנכון לגבי אינזוס נכון גם לגבי מעשה טגונה בכוח. נראה לי שאנו יכולים לוותר על ההחמרה בדבר נשיאת נשק לגבי סעיפים 249 עד 251, אם יש למישהו ספק שמא בתקיפה רגילה אין העונש צריך להיות חמור יותר.

היו"ר י. גולדשמידט:

גם לי נראה הסיעון של חבר-הכנסת הלוי שאין כל יסוד להבחין בין סעיף זה לבין

סעיפים אחרים.

אשר לסענת חבר-הכנסת קורן, אין ספק שהעובדה שאדם נושא אתו נשק יש לה חשיבות. אם אדם נושא נשק, קביעת החוק צריכה להיות שזה מטיל עליו אחריות רבה יותר. לאדם זה לא היו נותנים נשק לולא היו סומכים עליו שהוא יוכל לשאת באחריות הברוכה בכך. העובדה שיש לו רשות לשאת נשק אינה צריכה להיות גורם מקל עליו.

י. קורן:

אני מקבל נימוק זה.

מ. שמגר:

אשר לשאלת חבר-הכנסת קלינגהופר, אסרתי כבר שהאלמנטים של העבירה כלולים בסעיף היוצר אותה. נשיאת הנשק קשורה במצב העובדתי, ולא במנט-ריאה.

היו"ר י. גולדשמידט:

נצביע על הצעת מר שמגר לבטל את האיזכור של סעיפים 249 עד 251.

ה צ ב ע ה

ההצעה לבטל איזכור הסעיפים 249 עד 251 בסעיף 251 א' - נתקבלה

היו"ר י. גולדשמידט:

נצביע על ההצעה למחוק את הכתוב בתוך הסוגריים בפסקה (1).

ה צ ב ע ה

ההצעה למחוק את המלים (והוא - אם לא הוכיח שהיתה לו הזדקה לשאת את הנשק באותן הנסיבות) בסעיף 251 א' (1) - נתקבלה

א. אנקוריין:

אני מבקש לחזור לסעיף 13, כי שם נרשמה הסתייגות שלי לגבי הקלת העונש. אגב, בכותרת השוליים של סעיף 13 כתוב "תיקון סעיף 149 בעוד שצריך להיכתב "תיקון סעיף 249". סעיף 249 דן בתקיפה קלה, כגון מסירת לחי או פגיעה על-ידי יד ידקה וכיוצא באלה. מדובר כאן בתקיפה ללא חבלה והעונש שהיה קבוע בחוק היה שנה אחת מאסר. במקרים כאלה בתי המשפט מטילים בדרך-כלל קנס או לכל היותר מאסר של חדש ימים או מאסר על תנאי. מדוע צריכים אנו להגדיל את העונש משנה אחת מאסר לשנתיים מאסר? בדרך-כלל הצבעתי בעד החמרה בסעיפים אחרים, אך כאשר מדובר בסעיף 249 בתי המשפט בפרקטיקה אינם מטילים יותר מאסר של חדש עד שלושה חדשים, וזאת כשבחוק הקיים קבוע עונש מקסימלי של שנה מאסר. אם כן, לשם מה להגדיל את תקופת המאסר לשנתיים? לדעתי, אין זה הגיוני. אין זה רע אם יש בספר החוקים סעיף קל יותר לגבי תקיפות קלות שאין בהן משום חבלה. אני מציע ליועץ המשפטי לממשלה שלא יעמוד על הגדלת העונש בסעיף 249, גם כשהוא בעד פגמה של החמרה.

מ. שמגר:

ביקשנו את ההחמרה בסעיף 249 משתי סיבות: הסיבה האחת עניינית, מבחינת קביעת רמת העונשים; הסיבה האחרת פסיכולוגית. תקיפה היא סממן האלימות של תקופתנו, ובתי המשפט גוזרים בהכרח עונש בהתחשב בתקרה הקבועה בחוק. כיום מטילים בתי המשפט עונש מאסר של חדש או חדשיים סתוך הערכת הערכת מקומה של עבירה זו בספר החוקים. בית המשפט מוכרח להביא בחשבון את החומרה שהמחוקק מייחס לעבירה זו בספר החוקים. אילו הייתי נותן כותרת למערכת תקונים זו הייתי מכנה אותה: תיקון החוק הפלילי בענין בענין אלימות והשפעה על עדים. אם בא המחוקק ומצהיר שלעבירה הנדונה הוא קובע שנתיים מאסר, הרי זה כדי שבתי המשפט יראו שצריך להכפיל את העונש, ואם עד כה הטילו חדשיים מאסר, הרי מעכשיו יטילו ארבעה חדשי מאסר. אין עונשי מינימום, אבל אם בית המשפט ירצה להטיל עונש חמור יותר הוא יוכל לעשות זאת.

א. אנקוריין:

האם היה מקרה בו הטיל בית המשפט שנה אחת מאסר על עבירה זו והצטער על שלא

התאפשר לו להטיל עונש חמור יותר?

מ. שפגד:

את זאת איני יכול להוכיח לך לגבי שום עבירה בחוק. אולי בענייני בטחון המדינה היו תיק אחד או שניים של ריגול בהם הטיל בית המשפט את העונש המקסימלי. גם כשחבר-הכנסת הלן ~~הלן~~ במשפט של בוזגלו הוא לא הטיל את העונש המקסימלי. דומני שהוא הטיל שתיים-עשרה שנות מאסר ולא ארבע-עשרה.

ב. הלוי:

תמיד מטילים קצת פחות מהעונש המקסימלי, כי אפשר תמיד שיהיה מקרה חמור יותר.

ש. פרידמן:

אנמק מדוע אני כן בעד החמרה. אני מבין שמעייף זה משתלב איך שהוא במגמה של הצעת התיקון בשלימותה, והיא לענות על בעיית התגברות אלמנט האלימות בכללו. אני סבור שהגדלת העונש יש בה אמצעי הרחעה וייתכן שהיא מונעת עבירות במקרים מסויימים. יש כאן גם ענין של פרופורציה בין העונשים על העבירות השונות, וגם מבחינת אלמנט זה אני חושב שזה הגיוני להגדיל את העונש בסעיף 249. בענין זה צריך לזכור שבית המשפט אינו קשור לעונש מקסימלי והוא יכול תמיד להטיל עונש מאסר של חדש ימים בלבד או קנס של 50 לירות.

היו"ר י. גולדשמידט:

נצביע על ההצעה לאשר את סעיף 13 כמוצע על-ידי ועדת המשנה, כלומר עם

הגדלת העונש לשנתיים מאסר.

ה ע ב ז ה

ההצעה לאשר את סעיף 13, כמוצע על-ידי ועדת המשנה - נתקבלה

סעיפים 16-18

היו"ר י. גולדשמידט:

סעיפים 16, 17, 18 נתקבלו בוועדת המשנה ללא שינוי.

ב. הלוי:

בסעיף 17 מוצע לכתוב "למקום המשמש למגורי אדם" במקום "לתוך בנין, אוהל או ספינה המשמשים מעון לבני אדם", אך אין משנים את המלים "או לבנין המשמש לבית תפילה". אני מציע לכתוב "למקום המשמש למגורי אדם או לתפילה". למה נדקדק כל כך לגבי תפילה? הרי תפילה יכולה להתקיים גם מחוץ לבנין. מוטב ללכת בדרך זו ולנטוש את דרך הקזואליסטיקה הישנה.

י.ה. קלינגהופר:

בתרגום העברי של החוק המנדטורי כתוב בסעיפים 295 ו-296 "בית תפילה" ובסעיף 297: "מקום תפילה". האם במקור האנגלי מופיעים בשלושה מקומות אלה שלושה ביטויים שונים או שמופיע ביטוי אחד?

מ. שפגד:

בנוסח האנגלי כתוב: "building used as a place of..."

סעיף 297 הוא כבר תיקון עברי מתש"ו.

י.ה. קלינגהופר:

כלומר, המחוקק הישראלי כבר הביע את רצונו שידובר במקום תפילה, ולא בבית תפילה.

ב. הלוי:

בסעיפים 16-17 יצא "למקום המשמש למגורי אדם או לתפילה" במקום "למקום המשמש למגורי אדם או לבנין המשמש לבית תפילה".

לאשר סעיפים 16-18.

סעיף 19

מ. שפגד:

בעקבות התיקונים שקיבלה הוועדה לגבי סעיף 100 לפקודה נצטרך לנסח בצורה מתאימה גם את סעיף 12 לחוק לתיקון דיני העונשין (עבירות מרמה, סחיטה ועושה), כלומר, נצטרך לכלול בו גם את האלמנטים של הפרנסה ופיקוח הדת.

ה. הלוי:

לאשר את סעיף 18 בכפוף להערה הנ"ל.

אושר.

סעיף 20

סעיף 21

היו"ר י. גולדשמידט:
חידוש נוסף בהצעה זאת הוא סעיף 21 שוועדת המשנה הוסיפה כדי להקל על ההליכים בבית המשפט. בסעיף זה ניתנה סמכות לבית משפט מחוזי לדון בשופט אחד.

ב. הלוי:
האם יש בכלל תקדים לכך שחוק מטריאלי משנה את חוקיבתי המשפט?

מ. שמגר:
עשינו זאת בפקודת הסמים המסוכנים ובתיקון בסעיף 66א לפקודת החוק הפלילי. לאחר שוועדת המשנה דנה בתקון בסעיף 21, צייאובית המשפט העליון מסך ידו על כך ואמר שהוא מקבל בברכה את התיקון הזה שיקל על בתי המשפט, כי עצם העובדה שצריכים לדון כיום בשלושה שופטים גורמת הכבדה רבה.

א. ידין:
נראה לי שצריך לנסח את סעיף 21 בצורה מפורשת יותר ולא להסתפק בפורמולה של "יחד עם".

מ. שמגר:
במקום "יחד עם" אפשר לכתוב "בנסיבות הסתוארות".

ב. הלוי:
אם שני אנשים חברו יחד כדי לתקוף שני אנשים אחרים, העונש במקרה זה הוא ארבע שנות מאסר, ולי נראה שיש משקל רב יותר להצלת סמכות בית משפט שלום מאשר להבדל בין בית משפט מחוזי בשבתו בשלושה שופטים לבין בית משפט מחוזי בשבתו בשופט אחד, כי אז השכר יוצא בהפסד.

מ. שמגר:
אין ספק שהענין הולך לבית משפט מחוזי. אנו דנים כעת בסוגיה זו של סמכויות בית משפט שלום, וייתכן שנבוא בהצעות עוד בקדנציה זו לוועדה. מדובר בתחום האזרחי, אבל גם בתחום הפלילי. הענין נמצא בבדיקה, ולכן הייתי מבקש לא לדון בו עכשיו. אנו נמצאים עכשיו בשלב של דיון.

ב. הלוי:
הרי הרעיון היה שאף-על-פי שהחפרנו בעונש איננו רוצים להכביד בעקבות זאת על הרכב בית המשפט, אלא אם נשיא בית המשפט העליון הורה אחרת, במקרים יוצאים מן הכלל. אם כן, מדוע לא להוסיף סעיף 21ב שיאמר: כי גם בבית משפט שלום מוסטן לדון בעבירות על הסעיפים בהם יש הכפלת העונש בנסיבות מיוחדות, ובלבד שלא יטיל יותר משלוש שנות מאסר?

היו"ר י. גולדשמידט:
אם ייאמר שאותה עבירה נעשתה בזמן שהעברין נשא בשק, ממילא לא יוכל הענין ללכת לבית משפט שלום.

ב. הלוי:
אנו אומרים שיש להחמיר בעונש כאשר העברין מבצע את העבירה בזמן שהוא נושא נשק. כלומר, אם בית המשפט מטיל היום במקרים כאלה מאסר של חצי שנה, הרי הוא יטיל מעכשיו מאסר של שנה אחת. הכל נשאר בפסגת הסמכות הרגילה של בית משפט שלום. אם כן, מדוע להכביד שוב על בית משפט מחוזי? עד עכשיו המגמה הייתה להעביר לבית משפט שלום מקרים בהם אין מטילים עונש מעבר לשלוש שנות מאסר, כי ההליכים בבית משפט שלום מהירים יותר מאשר בבית משפט מחוזי. הייתי מציע לעשות אחת מהשתיים: או לכתוב סעיף מקביל לסעיף 21 ולומר בו: על אף האמור בסעיפים, בהם ניתנה אפשרות להטיל עונש החורג, לכאורה, מסמכות בית משפט שלום, במקרים אלה יהיו העבירות הללו בסמכות בית משפט שלום. על-ידי כך נובתנים אצלם תיאורטית לבית משפט שלום סמכות להטיל עונשי מאסר העולים על שלוש שנים; או, אם רוצים אנו לפנוע אפשרות תיאורטית זאת, לומר: ובלבד שבית משפט השלום לא יוכל להטיל עונש מאסר העולה על שלוש שנים. הווה אומר שאם התביעה הכללית חותרת לעונש שבית משפט שלום אינו יכול להטיל - ואלה מקרים נדירים ביותר - היא תביא את המקרה ישר לבית משפט מחוזי.

ט. שפיר:
 הייתי מבכר שלא ניכנס לבעיה של הרחבת
 סמכויות בית משפט שלום כל זמן שלא
 היתה הזדמנות להנהלת המשפט לבדוק ענין זה. לא הייתי רוצה לבדוק
 עליהם דבר שאינו בדוק.

הי"ר י. גולדשמידט:
 לאור פשאלה זו אני צי"ע שנקבל את
 סעיף 21 כמו שהוא.

הנחלט:
 לאשר את סעיף 21.

הי"ר י. גולדשמידט:
 בזה סיימנו את הטיפול בתיקון מס' 36.
 אנחנו עוד נקבל את הנוסח הסופי לאור
 התיקונים שהחלטנו עליהם.

ה. קלינגהופר:
 אני מבין שמשרד המשפטים שוקל רעיונות
 חדשים, כגון ענין השיפוט בבית משפט
 שלום, אך מה לגבי הקנסות? הקנסות מתבטאים במטבע ישראלי שאינו כל כך
 סביל. בעוד שהמאסר אינו משתנה ויודעים מהו, הרי איש איזו
 דבלואציה של שיעורי הקנסות. האם נתחבט את הדעת גם על בעיה זו? ייתכן
 שהקנסות צריכים לגדול באופן אוטומטי, או שהשר יוכל להעלות את שיעורי
 הקנסות, בהתאם לעליית האינדקס, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט. אם
 ענין זה לא יבוא על תיקונו, הרי כעבור חמש-עשר שנים מגיעים שוב
 לשיעורי קנסות מגוחכים.

ג. הלוי:
 אתמול קראתי בעתון שבאנגליה עדיין מאפשר
 החוק לבית המשפט להטיל קנס לפי שיקול
 דעתו. אם תהיה רבייה במשרד המשפטים, אולי צריך להביא זאת בחשבון.
 ייתכן שצריך להשאיר את כל השאלה הזאת פתוחה לבית המשפט.

הישיבה ננעלה בשעה 11.10.